

thotë se kartëmonedhat e falsifikuara vlerësohen me rrezikshmëri të ulët për t'u pranuar si të vërteta. Imitime të elementeve të sigurisë të lexueshme nga pajisjet autentifikuese/sortuese tek kartëmonedhat e falsifikuara ndeshen në pak raste.

2.7. SISTEMET E PAGESAVE

Në përmbushje të përgjegjësisë së saj ligjore në fushën e sistemeve të pagesave, Banka e Shqipërisë i ka kushtuar vëmendje të veçantë garantimit të sigurisë dhe efikasitetit të infrastrukturës bazë të pagesave në lekë, si nëpërmjet rolit të saj si operator i sistemit, ashtu edhe nëpërmjet rolit si mbikëqyrës dhe katalizator. Përtej konsolidimit të rolit mbikëqyrës në sistemet dhe shërbimet e pagesave dhe shtrirjes së proceseve mbikëqyrëse edhe në fushën e sistemeve të shlyerjes së titujve, gjatë vitit 2018, përpjekje të veçanta i janë kushtuar dhe rolit reformator. Në këtë kuadër, Banka e Shqipërisë nëpërmjet Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave ka miratuar Strategjinë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël në Shqipëri (2018-2023).

2.7.1. MBIKËQYRJA E SISTEMEVE TË PAGESAVE

Banka e Shqipërisë, në kuadër të rolit mbikëqyrës të sistemeve të pagesave dhe instrumenteve të pagesave si pjesë përbërëse e këtyre sistemeve, ka ndërmarrë një sërë masash për përmirësimin e mëtejshëm të kuadrit ligjor dhe rregullativ përgjatë vitit 2018. Me qëllim përafrimin me praktikën evropiane në treg është rishikuar rregullorja "Për instrumentet e pagesave elektronike". Ky rishikim synon të akomodojë inovacionin në fushën e pagesave me kartë dhe kryesisht mënyrën e shpërndarjes së PIN me mjete elektronike të komunikimit. Për më shumë, nëpërmjet miratimit të Rregullores "Politika e mbikëqyrjes së sistemeve të pagesave dhe të shlyerjes" synohet zbatimi i praktikave evropiane mbi klasifikimin e sistemeve, duke krijuar hapësira për iniciativat private dhe duke shmangur kërkesa mbikëqyrëse tejet kërkuese për sistemet, të cilat nuk paraqesin rëndësi sistemike për tregun shqiptar.

Në kuadër të zhvillimeve në tregun e titujve, përgjatë vitit 2018, Banka e Shqipërisë ka hartuar dhe nënshkruar një marrëveshje bashkëpunimi me Autoritetin e Mbikëqyrjes Financiare, me qëllim licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e infrastrukturave për klerim dhe shlyerje të titujve. Kjo marrëveshje ka krijuar parakushtet për hartimin e projektregullores "Për rregullimin, licencimin dhe mbikëqyrjen e sistemeve për shlyerjen e titujve", e cila parashikohet të miratohet brenda gjashtëmuajorit të parë të vitit 2019.

Në drejtim të përmirësimit të kuadrit ligjor, si një nga boshtet e objektivave të strategjisë së Bankës së Shqipërisë dhe Strategjisë Kombëtare për Sistemin e Pagesave me Vlerë të Vogël (2018-2023), Banka e Shqipërisë ka punuar për transpozimin e direktivës së rishikuar të Bashkimit Evropian 2015/2366 në

projektiligjin “Për shërbimet e pagesave” (PSD2). Miratimi dhe zbatimi i këtij projektiligji vlerësohet se do të ndikojë drejtpërdrejt në nxitjen e konkurrencës dhe inovacionit në fushën e pagesave me vlerë të vogël, duke promovuar kështu efikasitetin e tyre dhe reduktimin e kostove, që mbart përdorimi i tyre. Projektiligji në fjalë synon të balancojë hapësirat për ofrimin e shërbimeve të pagesave midis bankave dhe institucioneve financiare jobanka, duke i lejuar këto të fundit të hapin llogari pagese dhe të emetojnë instrumente elektronike pagesash. Projektiligji vlerësohet të rrisë transparencën në shërbimet e ofruara nga tregu dhe të krijojë një kuadër të konsoliduar për mbrojtjen e konsumatorit. Banka e Shqipërisë ka finalizuar hartimin e këtij akti dhe konsultimin me aktorët e tregut përgjatë vitit 2018, dhe është duke vijuar me hapat e tjerë proceduralë deri në miratimin e tij nga Kuvendi.

2.7.2. ROLI REFORMATOR - KOMITETI KOMBËTAR I SISTEMIT TË PAGESËS

Me qëllim promovimin e zhvillimeve në fushën e sistemeve të pagesave, Banka e Shqipërisë, edhe gjatë vitit 2018, ka luajtur një rol tejet aktiv në zhvillimin e aktiviteteve të cilat nxisin thellimin e njohurive dhe veprimet e aktorëve të ndryshëm në treg. Ndër aktivitetet më të rëndësishme në këtë drejtim përmendim:

1. Projektin Greenback. Banka Botërore, në bashkëpunim me Bankën e Shqipërisë, ka organizuar dy aktivitete në kuadër të prezantimit (mars 2018) dhe zbatimit (dhjetor 2018) të Projektit Greenback në qytetin e Beratit, i financuar nga SECO (*Swiss State Secretariat for Economic Affairs*) si pjesë e programit për Remitancat dhe Pagesat;
2. pjesëmarrjen në datën 4 maj 2018 në Forumin e Kartave, organizuar nga Shoqata Shqiptare e Bankave (AAB), me temë: “*Rritja e përdorimit të kartës si instrument pagese*”, me qëllim orientimin e aktorëve të tregut mbi zhvillimet e pritshme nga ana e Bankës së Shqipërisë në këtë treg;
3. organizimin e mbledhjes IV të Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave, në datën 20 qershor 2018 (më shumë informacion gjendet në seksionin në vijim).
4. organizimin e Konferencës “*Modernizimi i Pagesave me Vlerë të Vogël në Shqipëri*”, në datën 21 qershor 2018, me qëllim promovimin e vizionit dhe të masave të Strategjisë Kombëtare për Tregun e Sistemeve të Pagesave me Vlerë të Vogël (2018-2023). Pjesëmarrës në konferencë ishin përfaqësues nga institucione me rëndësi, kryesisht nga banka qendrore homologe, si Banka Qendrore Evropiane (BQE), Banka e Italisë (BI), Banka Botërore (BB), Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQRK), Banka Qendrore e Serbisë (BQS), por edhe nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë (MFE), Shoqata Shqiptare e Bankave (SHSHB), kompani vendase të licencuara nga Banka e Shqipërisë në fushën e pagesave, si dhe kompani të tjera ndërkombëtare;

5. në bashkëpunim me Bankën Botërore, organizimin e *Workshop*-it “Parimet e mbikëqyrjes së infrastrukturave të tregjeve financiare të Bankës Ndërkombëtare për Rregullim” (qershor 2018), në të cilin morën pjesë edhe përfaqësues nga Banka Qendrore e Kosovës dhe nga Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare të Shqipërisë dhe Kosovës;
6. *Workshop*-in rajonal për Ballkanin Perëndimor me temë “Promovimi i harmonizimit të kuadrit ligjor dhe rregulativ me legjislacionin e BE-së për pagesat me vlerë të vogël”.

Mbledhja IV e Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave

Roli i Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave ka qenë tejet aktiv gjatë vitit 2018. Kështu, në datën 20 qershor 2018, u mbajt mbledhja e katërt e Komitetit Kombëtar të Sistemit të Pagesave, në të cilën u finalizuan dhe u bënë publike një sërë projektesh të ndërmarra nga ky komitet, ku mund të përmendim:

- zgjerimin e pjesëmarrjes së Komitetit me institucionet financiare jobanka të përfshira në fushën e pagesave dhe operatorët e sistemeve të pagesave, sipas rekomandimeve të Bankës Botërore;
- raportin e vlerësimit “Një pasqyrë e tregut të remitançave në Shqipëri” bazuar në Parimet e Përgjithshme për Shërbimet e Remitançave Ndërkombëtare, me qëllim identifikimin e nevojave për ndërhyrje, të cilat janë adresuar në planveprimin e strategjisë;
- analizën “Mbi përfshirjen efektive financiare në Shqipëri: Perspektiva e pagesave”, e cila identifikon qartazi nevojën e rritjes së përqindjes së popullsisë që zotëron një llogari bankare, si dhe nevojën për nxitjen e përdorimit të këtyre llogarive;
- studimin “Kostot dhe kursimet e pagesave me vlerë të vogël në Shqipëri”. Përtej identifikimit të kostove të larta që mbart përdorimi i *cash*-it në ekonomi (rreth 1% e PBB-së), u identifikuan dhe kostot e përballuara nga secili aktor ekonomik, ku interes të veçantë paraqesin kostot për ofruesit e shërbimeve të pagesave (banka dhe jobanka);
- miratimin e Strategjisë Kombëtare për Pagesat me Vlerë të Vogël në Shqipëri (2018-2023).

HAPËSIRË INFORMUESE 8: STRATEGJIA KOMBËTARE PËR PAGESAT ME VLERË TË VOGËL NË SHQIPËRI (2018-2023)

Strategjia e miratuar nga Komiteti Kombëtar i Sistemeve të Pagesave (KKSP) në mbledhjen e tij të katërt, është rezultat i një pune disavjeçare të Bankës së Shqipërisë dhe institucioneve anëtare në KKSP-së, me asistencën e Bankës Botërore për identifikimin e nevojave të tregut dhe masave për ndërhyrje.

Strategjia përcakton një vizion të qartë afatmesëm për tregun e pagesave me vlerë të vogël, i cili konsiston në "krijimin e një tregu bashkëkohor dhe gjithëpërfshirës të pagesave me vlerë të vogël, të mbështetur nga infrastruktura të sigurt dhe efikase, dhe nga një gamë e gjerë instrumentesh dhe shërbimesh të pagesave, që përmbushin nevojat e përdoruesve të aftë financiarisht për të kryer pagesa në të gjithë vendin".

Qëllimi i strategjisë është përmirësimi i tregut të pagesave me vlerë të vogël, duke u dhënë qytetarëve shqiptarë më shumë mundësi zgjedhjeje për të kryer transaksionet e tyre të përditshme, në mënyrë të lehtë dhe me kosto efektive, duke mbështetur objektivin e një përfshirjeje më të gjerë financiare. Më konkretisht, strategjia synon dyfishimin e popullsisë që zotëron një llogari (nga 38% në vitin 2014, në 70% në vitin 2022) dhe rritjen e numrit të pagesave elektronike për frymë nga 4.3 në 2016, në 10 në vitin 2022.

Strategjia përmban edhe një planveprimi të detajuar për arritjen e objektivave, masat kryesore të të cilit konsistojnë në: a) përmirësimin e kuadrit ligjor dhe rregullativ në zbatim; b) zhvillimin dhe përmirësimin e infrastrukturave për shërbimet financiare; c) rritjen e zotërimit të llogarive të pagesave dhe përdorimit të shërbimeve të tyre; d) shtimin e pikave të aksesit të këtyre shërbimeve; e) rritjen e edukimit dhe ndërgjegjësimit financiar; f) rritjen e volumeve të transaksioneve të procesuara nga sistemet e pagesave; si dhe g) angazhimin ndërinstucional si të sektorit publik, ashtu edhe të atij privat, i cili është tejet i rëndësishëm për zbatimin e rekomandimeve.

Zbatimi i strategjisë dhe materializimi i efekteve të saj kërkon një angazhim nga të gjithë aktorët e tregut. Për këtë qëllim, strategjia parashikon role dhe objektiva konkretë për secilin institucion të përfshirë.

2.7.3. ECURIA E SISTEMEVE AIPS DHE AECH

Sistemi AIPS, i cili konsiderohet si infrastruktura bazë për shlyerjen e pagesave në monedhën kombëtare dhe shlyerjen e transaksioneve të tregjeve financiare, ka funksionuar në mënyrë të sigurt dhe efikase gjatë vitit 2018, duke reflektuar një disponueshmëri të lartë (mbi 99.9%)³⁰. Në të njëjtën linjë, edhe sistemi AECH, i cili akomodon klerimin e transaksioneve ndërbankare të klientëve të bankave (individë dhe biznese) ka operuar në përputhje të plotë me rregullat e sistemit, duke garantuar një disponueshmëri maksimale (99.4%) për tregun dhe duke shmangur incidente e vonesa. Pjesëmarrja e bankave në sistemin AIPS dhe AECH ka rezultuar në ulje, nga 16 banka në 14 në fund të vitit 2018,

³⁰ Disponueshëria e sistemit tregon se sa funksional ka qenë sistemi gjatë orarit të punës të shpallur në rregulloret e funksionimit të tij.

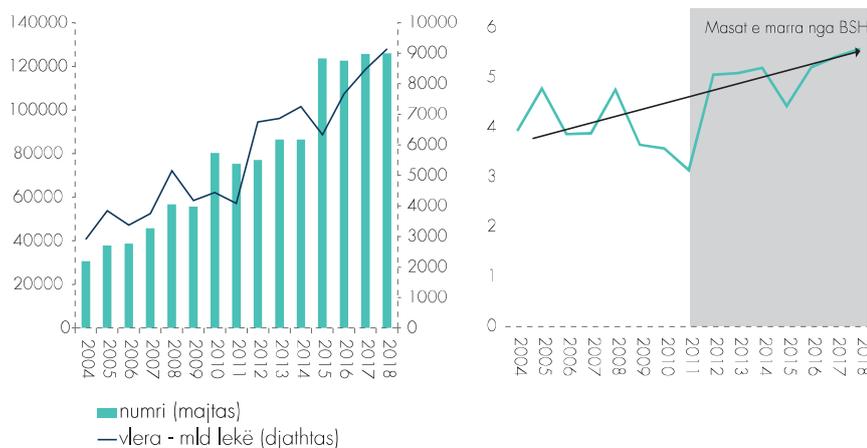

si rrjedhojë e procesit të përthithjes së dy bankave nga dy banka të tjera të sistemit. Realizimi i daljes nga sistemet AIPS dhe AECH i dy pjesëmarrësve është administruar me sukses, duke mos reflektuar problematika në operimin e sistemeve.

SISTEMI I SHLYERJES SË PAGESAVE NDËRBANKARE ME VLERË TË MADHE (AIPS)

Në vitin 2018, aktiviteti i sistemit AIPS ka paraqitur një rritje të lehtë të numrit të transaksioneve me 0.3% në terma vjetorë, duke arritur një volum prej 126,038 transaksionesh. Rritja e numrit është shoqëruar me rritje të vlerës së procesuar (8% në terma vjetorë, duke arritur vlerën 9,141 miliardë lekë), duke pasqyruar një rritje në raportin e vlerës së transaksioneve të procesuara në AIPS ndaj PBB-së. Ky raport rezulton në 5.6 herë, nga 5.4 herë që ka qenë në vitin 2017 dhe tregon për një përdorim gjithnjë e më të lartë të këtij sistemi nga aktorët e tregut. Prirja në rritje e përdorimit të sistemit AIPS vlerësohet të shumëfishohet me zhvillimin dhe thellimin e tregjeve financiare në Shqipëri, si dhe me përfshirjen financiare të popullsisë shqiptare, duke synuar nivelet e tregjeve të zhvilluara³¹.

Grafik 32. Ecuria e sistemit AIPS sipas numrit dhe të vlerës së transaksioneve të procesuara në AIPS

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Një thellim i analizës së përdorimit të këtij sistemi për tipologji të ndryshme transaksionesh tregon se zëri "Pagesa për klientë" (një zë ky me peshën kryesore të pagesave në terma të numrit, 55.93%) vijon të paraqesë ritme rritëse si në numër ashtu dhe në vlerë, përkatësisht me 4.95% dhe 6.48%, krahasuar me vitin e kaluar. Nga ana tjetër, zëri kryesor në terma të vlerës: "Shlyerje nga sistemi AFISaR" (41.05%) ka reflektuar rënie me pothuaj 3.94% në numër transaksionesh dhe rritje me 9.74% në vlerë, krahasuar me një vit më parë.

³¹ Target 2- shlyen brenda një jave një vlerë të barabartë me PBB-në e Bashkimit Evropian, duke diktuar rëndësinë që ka ky sistem për tregjet evropiane.

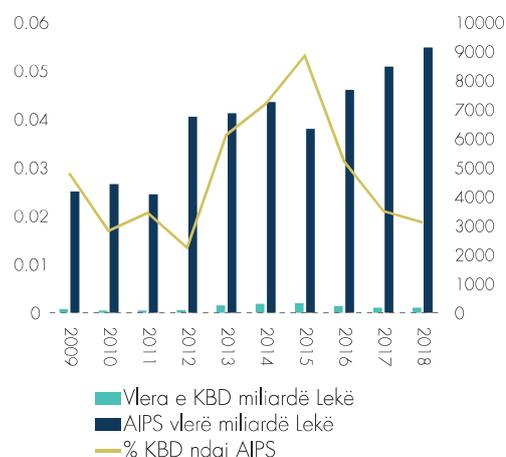

Gjatë vitit 2018, në sistemin AIPS janë disbursuar rreth 17.41% më shumë Kredi Brenda Ditës (KBD)³². Megjithatë, vlera e KBD-së ka pasqyruar rënie me 3.71%, kryesisht si pasojë e rënies së vlerës mesatare për transaksion. Kjo prirje nënkupton se ekspozimi i sistemit ndaj rrezikut të likuiditetit paraqitet në nivele shumë të ulëta.

SISTEMI I KLERIMIT TË PAGESAVE ME VLERË TË VOGËL (AECH)

Sistemi AECH ka vijuar të paraqesë rritje të numrit dhe të vlerës së transaksioneve përkatësisht me 14.36% dhe 11.15% në terma vjetorë, gjatë vitit 2018. Më në detaje, në sistemin AECH, gjatë vitit 2018, janë procesuar 632,923 pagesa, me një vlerë mesatare për transaksion prej rreth 172,000 lekësh. Rritja e përdorimit të sistemit AECH tregon familjarizimin e publikut me instrumentet e pagesave dhe përdorimin e tyre në nivel ndërbankar. Kjo rritje konfirmon edhe efikasitetin e masave të marra nga Banka e Shqipërisë, që në vitin 2011, mbi komisionet e aplikuar nga bankat në përdoruesit fundorë me synim zgjerimin e përdorimit të këtij sistemi.

Grafik 33. Raporti i Kredisë Brenda Ditës ndaj totalit të AIPS në miliardë lekë

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Grafik 34. Ecuria e numrit dhe vlerës së transaksioneve të kleruara në AECH në vite (majtas) dhe raporti i transaksioneve të procesuara në AECH në raport me popullsinë mbi moshën 15 vjeç* (djathtas)

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Me qëllim rritjen e përdorimit të këtij sistemi, Banka e Shqipërisë, në periudhën afatmesme-afatgjatë, ka parashikuar një sërë masash, si nga pikëpamja e

³² KBD – lehtësi që i akordohet një pjesëmarrësi në sistemin e pagesave nga banka qendrore/operatore e sistemit për të kryer pagesa/shlyerje në bazë të akteve dhe ligjeve të aplikueshme. Banka qendrore ofron likuiditetin brenda ditës (KBD) për bankat pjesëmarrëse në sistem, i cili trajtohet në formën e një kredie të kolateralizuar me interes zero. Instrumentet financiare të pranueshme për garantimin e kredisë brenda ditës përcaktohen dhe monitorohen nga Departamenti i Operacioneve Monetare.

zhvillimeve infrastrukturore, ashtu dhe atyre ligjore e rregullative. Një mbështetje të konsiderueshme në këtë drejtim vlerësohet se do të ketë dhe zbatimin e projektligjit "Për shërbimet e pagesave", si dhe zbatimin e Projektit të Debitimit Direkt ndërbankar dhe zgjerimin e pjesëmarrësve në sistemin përtej pjesëmarrësve tradicionalë, bankave tregtare.

Nga pikëpamja e shmangies së rreziqeve në sistemin, shpërndarja e transaksioneve të kleruara në AECH sipas seancave dëshmon për një përqendrim më të lartë në seancën e parë të klerimit. Zhvillimi i sipërcituar shmang mbingarkesat në flukset e pagesave në seancën e fundit të klerimit, duke minimizuar rreziqet e mbartura nga këto mbingarkesa dhe duke promovuar sigurinë dhe efikasitetin e këtij sistemi³³.

2.7.4. INSTRUMENTET E PAGESAVE

Banka e Shqipërisë, në bashkëpunim dhe me aktorët e tregut, po ndërmerr reforma të cilat synojnë modernizimin e këtij tregu për t'i ofruar qytetarëve dhe bizneseve, shërbime sa më efikase dhe me kosto të ulëta. Nxitja e përdorimit të instrumenteve elektronike të pagesave synon përfshirjen financiare të popullsisë nga pikëpamja e pagesave, e cila shërben si një hap i parë në përfshirjen financiare edhe të produkteve më të sofistikuara bankare e financiare. Objektivat e synuar - rritja e përqindjes së popullsisë që zotëron një llogari nga 40% në vitin 2017 në 70% në vitin 2022, si dhe dyfishimi i përdorimit të këtyre llogarive (nga 4.3 pagesa për frymë në 10 pagesa për frymë) - vlerësohet të materializohen nëpërmjet përmirësimit të kuadrit rregullativ e ligjor, nëpërmjet përmirësimeve infrastrukturore dhe edukimit financiar.

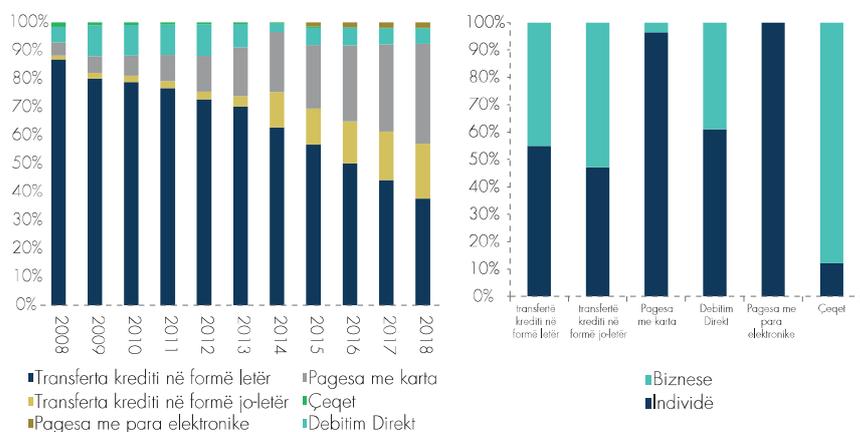
Rritja e përdorimit të instrumenteve të pagesave në ekonominë shqiptare ka vijuar edhe përgjatë vitit 2018, e reflektuar në një rritje vjetore të numrit të pagesave me 13.23%, duke kapur nivelin e rreth 15 milionë pagesave për individë dhe biznese.

Analiza e pagesave sipas instrumenteve të përdorura tregon për një zgjerim të vazhdueshëm të pagesave elektronike, ku mund të përmendim kartat bankare, transfertat e kreditit në formë elektronike (*home banking*), si dhe rishtazi prezantimin e parasë elektronike - kartave të parapaguara. Rritja e peshës së pagesave elektronike është reflektuar në një tkurrje të vazhdueshme të transfertave të kreditit në formë letër, të cilat në vitin 2018, zunë një peshë rreth 38%, nga rreth 90% në vitin 2008.

³³ Kjo sjellje reflekton masat e marra nga Banka e Shqipërisë në vitin 2011 për të diferencuar tarifimin e seancave, duke favorizuar kështu përdorimin e seancës së parë.

Grafik 35. Ecuria e numrit të instrumenteve të pagesave në vite (majtas) dhe përdorimi në numër i instrumenteve të pagesave, gjatë 2018, nga individët dhe bizneset (djathtas)

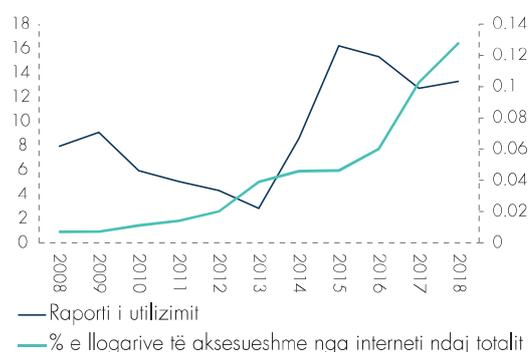
Burimi: Banka e Shqipërisë.

HOME BANKING

Inicimi i transfertave të kreditit në formë elektronike realizohet nëpërmjet shërbimeve "home banking"³⁴, të cilat ofrohen nga 12 banka³⁵ prej 14 bankave të sistemit. Këto shërbime po gjejnë një përdorim gjithnjë e më të gjerë në tregun shqiptar, duke u përdorur gjithnjë e më shumë për kryerjen e pagesave, përtej shërbimeve bazike të informimit mbi llogarinë. Më konkretisht, në vitin 2018, vihet re një rritje e konsiderueshme e vëllimit të pagesave "home banking" prej 28.64%, dhe e vlerës së këtyre transaksioneve prej 61.02%, krahasuar me një vit më parë. Kontribut në rritjen e përdorimit të "home banking", vlerësohet të ketë zhvillimi i infrastrukturës, si edhe përhapja e mundësive për të aksesuar internetin edhe përmes zotërimit të një "smart phone". Rol pozitiv vlerësohet të kenë luajtur edhe politikat e bankave, përmes promovimit të mënyrave alternative të pagesave, çka është reflektuar në shtimin e llogarive të aksesueshme në distancë ndaj totalit të llogarive nga rreth 1% në vitin 2008, në rreth 12.81% në vitin 2018. Nga pikëpamja e përdorimit/shfrytëzimit të këtyre llogarive, pavarësisht zhvillimeve pozitive (rreth 13 transaksione në vit për llogari) potenciali për rritje mbetet ende i lartë.

Transfertat e kreditit në formë elektronike rezultojnë të jenë instrumenti më efikas dhe me më pak kosto në ekonominë shqiptare. Në këto kushte, reformat

Grafik 36. Ecuria e përqindjes së llogarive të aksesueshme nga interneti ndaj totalit të llogarive, dhe ecuria e raportit të shfrytëzimit të llogarive të aksesueshme nga interneti*

Burimi: Banka e Shqipërisë.

*Raporti i utilizimit tregon sa përdoret mesatarisht një llogari me akses nga interneti për kryerje transaksionesh.

³⁴ Këto produkte mundësojnë aksesimin e llogarisë bankare në distancë, nëpërmjet një linje interneti, linje telefoni apo një software-i që banka i vë në dispozicion klientit të saj.

³⁵ Në fund të vitit 2018, sistemi bankar përbëhet nga 14 banka të nivelit të dytë (nga 16 në fund të vitit 2017).

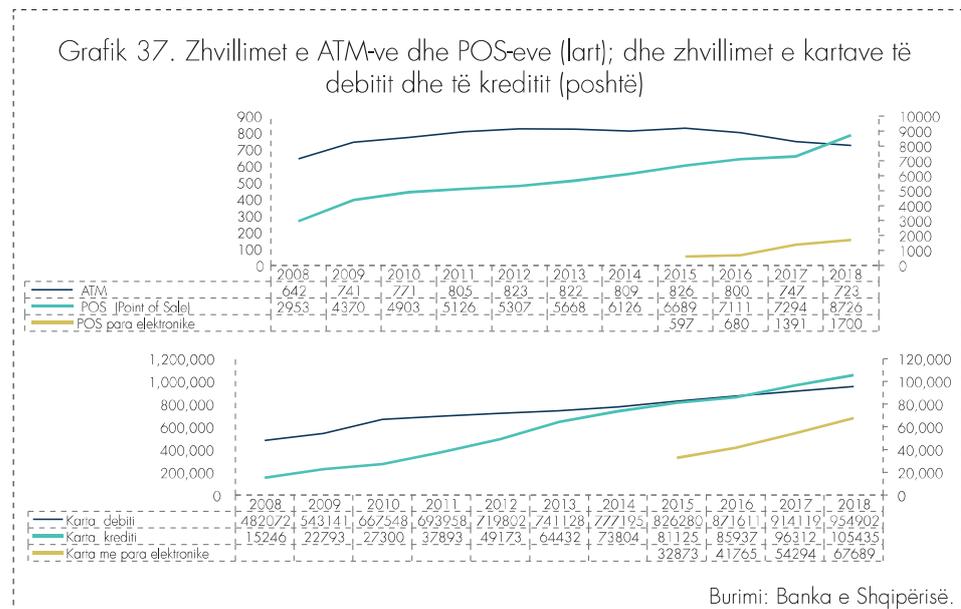

e synuara nga Banka e Shqipërisë nëpërmjet ndërhyrjeve ligjore (projektligji “Për shërbimet e pagesave”) dhe atyre infrastrukturore (*instant payment*) pritet të kenë ndikim të drejtpërdrejtë në përdorimin e mëtejshëm të këtyre shërbimeve për kryerjen e pagesave në përditshmërinë e shqiptarëve.

KARTAT BANKARE

Në Republikën e Shqipërisë, në fund të vitit 2018, rezultojnë 13 banka të licencuara si emetuese kartash, 7 nga të cilat janë të licencuara edhe si pranuese kartash. Infrastruktura e ofruar nga këto banka ka rezultuar në rritje. Numri i terminaleve POS, i llogaritur në raportin POS për 1,000,000 banorë, rezulton në 3,692, nga 2,541 në vitin 2017. Pavarësisht prirjes pozitive të shtimit në numër të terminaleve POS, përqendrimi i tyre vijon të jetë i lartë në zonat urbane dhe kryesisht në qarkun e Tiranës³⁶ (83.19%).

Ndërkohë, numri i ATM-ve është ulur me 3.21%, krahasuar me vitin 2017³⁷. Megjithatë, vlen të theksohet se në tregun shqiptar ATM-të përdoren kryesisht për tërheqje *cash*, dhe jo për inicimin e pagesave. Në këto kushte, ekzistenca e ATM-ve nuk mund të lidhet drejtpërdrejt me zgjerimin e mundësive për kryerjen e pagesave elektronike.

Zhvillime pozitive kanë shënuar dhe терминаlet për përdorimin e kartave me para elektronike, të cilat vijnë të paraqesin ritme rritëse në masën 22.21%, krahasuar me fundin e vitit 2017. Nxitja e përdorimit të instrumenteve të parasë elektronike vlerësohet të ketë ndikim në përfshirjen financiare të popullsisë duke mundësuar aksesin në shërbime bankare (hapjen e një llogarie paraje elektronike dhe zotërimin e një karte të parapaguar) nga kategori të popullsisë pa akses në shërbime të tjera, si për shembull nuk janë pagamarrës.

³⁶ Ndarja e qarqeve bëhet sipas degëve të Bankës së Shqipërisë.

³⁷ Vlen të theksohet edhe konsolidimi i bankave nga 16 të tilla në fund të 2017, në 14 në fund të vitit 2018.

Gjatë vitit 2018, vihet re një rritje me 4.46% e emetimit të kartave të debetit dhe me 9.47% e kartave të kreditit. Gjithashtu, përdorimi në treg i kartave me funksion paraje elektronike ka paraqitur ritme të shpejta rritëse, gjatë vitit përkatësisht, me 24.67%.

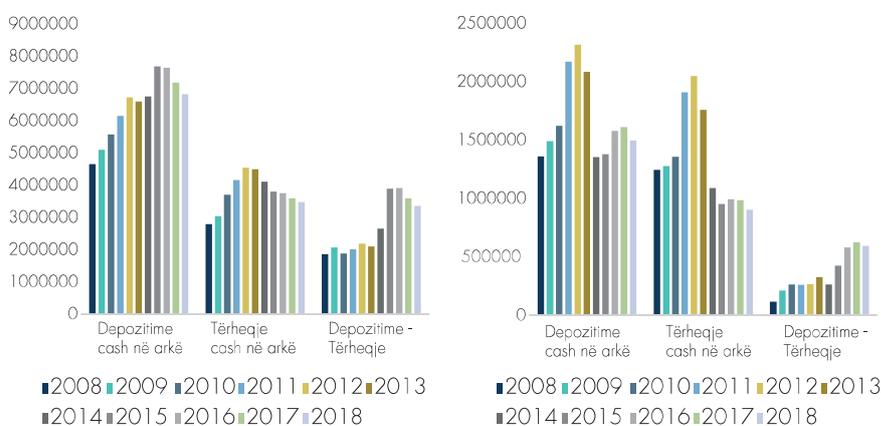
Nga përdorimi i kartave bankare në терминаlet ATM dhe POS, rezulton se, peshën kryesore të transaksioneve të procesuara me karta e zënë tërheqjet *cash* nga ATM-të, tregues ky i një ekonomie ende me përdorim të lartë të *cash*-it. Gjatë vitit 2018, ndryshe nga viti i kaluar, vërehet një rritje në numrin dhe vlerën e pagesave me karta në POS-e fizike dhe virtuale, përkatësisht me 22.40% dhe me 15.82%. Në terma relativë, numri i pagesave të kryera me karta të parapaguara arrin deri në 5.60% të pagesave me karta debiti dhe krediti, dhe krahasuar me vitin e kaluar ka një rritje të pagesave me këto karta prej 20.57%. Përdorimi i ulët i kartave si mjet pagese në terminale reflekton nivelin e familjarizimit të publikut, edukimin e ulët financiar, si dhe infrastrukturën e kufizuar të POS-eve nga ana e bizneseve.

Produktet e parasë elektronike, bazuar në kuadrin ligjor dhe rregullativ të Bankës së Shqipërisë, ofrohen dhe nga institucionet financiare jobanka të licencuara si Institucione të Parasë Elektronike. Aktualisht, në tregun shqiptar operojnë dy institucione të tilla. Gjatë periudhës mars³⁸- dhjetor 2018, këto institucione së bashku kanë kryer një volum prej afërsisht 1.78 milionë pagesash me para elektronike, me një vlerë prej 4,578 milionë lekësh.

TRANSAKSIONET ME PARA FIZIKE

Në transaksionet me para fizike (*cash*) të kryera nga klientët në sportelet e bankave, për vitin 2018, vihet re një ulje në numër krahasuar me një vit më parë. Këtë vit është shënuar një ulje e lehtë e transaksioneve në arkë me 5.48% në terma të numrit dhe një rritje e lehtë me 0.82% në terma të vlerës, krahasuar me një vit më parë.

Grafik 38. Numri (majtas) dhe vlera (djathtas) e transaksioneve *cash* në sportelet e bankave

Burimi: Raportimet e bankave sipas "Metodologjisë për raportimin e instrumenteve të pagesave".

³⁸ Meqenëse institucioni i dytë i parasë elektronike u licencua në muajin shkurt 2018, raportimi i agreguar i këtyre institucioneve fillon në mars 2018.

Pavarësisht uljes së përdorimit të parasë fizike, nga perspektiva e tërheqjeve dhe depozitimeve në sportelet e bankave në vitin 2018, përdorimi i parasë fizike në ekonominë shqiptare është një fenomen mbizotërues dhe me kosto të larta për aktorët e ndryshëm dhe ekonominë në përgjithësi. Në këtë kuadër, bashkërendimi i përpjekjeve në nivel tregu për nxitjen e përdorimit të instrumenteve sa më efikase dhe me kosto të ulëta paraqet një rëndësi të veçantë dhe përbën një nga prioritetet e Bankës së Shqipërisë.

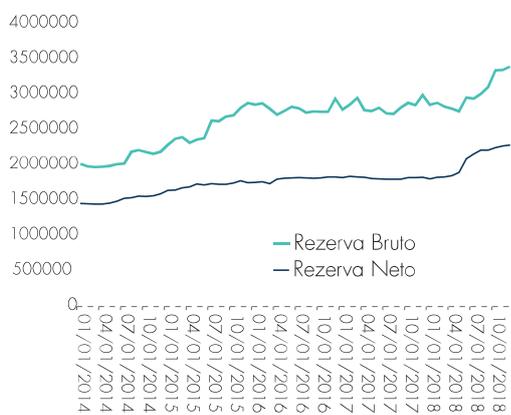
2.8. ADMINISTRIMI I REZERVËS VALUTORE

Banka e Shqipërisë është autoriteti përgjegjës për mbajtjen dhe administrimin e rezervave valutore të Shqipërisë. Ajo shfrytëzon maksimalisht mundësitë e saj për të arritur dhe ruajtur një nivel të caktuar të rezervës valutore, e cila mbështet qëndrueshmërinë financiare të vendit dhe është në përputhje me politikën monetare.

Rregullorja “Për politikën dhe mënyrën e administrimit të rezervës valutore”, miratuar nga Këshilli Mbikëqyrës, përcakton qartë qëllimet për të cilat mbahet rezerva valutore. Në përputhje me praktikën më të mira ndërkombëtare, në qëllimet e mbajtjes së rezervave citohet, krahas zbatimit dhe mbështetjes së

politikës monetare dhe politikës së kursit të këmbimit, edhe ruajtja e stabilitetit financiar. Objektivat e procesit të administrimit të rezervës valutore miratohen nga Këshilli Mbikëqyrës. Si objektiva parësore janë përcaktuar likuiditeti dhe siguria, ndërkohë që sigurimi i të ardhurave nga administrimi i rezervës përfaqëson objektivin e tretë, për sa kohë nuk cenohen dy objektivat e parë. Emrat e lejuar në të cilët investohet rezerva valutore miratohen nga Komiteti i Investimit. Këta emra përfshijnë qeveritë e SHBA-së, Japonisë, Britanisë së Madhe, Kanadasë, Australisë dhe Eurozonës, të cilat përgjithësisht janë të renditura të paktën A- (për qeveritë e Eurozonës renditja minimale e pranuar është BBB³⁹). Në emrat e lejuar për investim përfshihen dhe agjenci apo institucione të lidhura me qeveritë, institucione shumëpalëshe apo të tjera subjekte të renditura të paktën AA-.

Grafik 39. Ecuria e rezervës valutore në Bankën e Shqipërisë (mln Eur)

*Shënim: Në 31 dhjetor 2018, stoku i rezervës valutore rezultoi 3,395.92 milionë EUR, ku përfshihet edhe ari monetar, në një shumë prej 56.58 milionë EUR ose 1.7% e totalit. Burimi: Banka e Shqipërisë.

PËRBËRJA E PORTOFOLIT TË REZERVËS SIPAS AFATIT TË MATURIMIT

Në fund të vitit, rezerva valutore e administruar nga Departamenti i Operacioneve Monetare është e investuar në aktive likuide, kryesisht me afat maturimi 0-3 vjet. Peshën e instrumenteve të borxhit me afat mbi 5 vjet nuk tejkalojnë 2.1% të portofolit të rezervës. Portofoli i administruar nga administratori i jashtëm

³⁹ Emrat/instrumentet e renditura deri në BBB- përfshihen në kategorinë “Për investim” (investment grade).

